

Leiderloos leiden: het spreeuwen-principe

In mijn vorige column had ik het over spreeuwen en geheel tegen de regels van het columnschap in, ga ik het opnieuw over spreeuwen hebben. In hun vlucht meende ik namelijk de vorige keer de geheimen van leiderloos leiden te ontwaren. En via mijn eigen spreeuwendvlucht kom ik nu toch weer bij leiderschap uit. Aanleiding: mijn door spreeuwenpoep verschroeide Buxus in de tuin. Balen! Zo had ik het niet bedoeld. Spreeuwen – weg! Ik klap in mijn handen en hoop op het gewenste effect. Maar het werkt maar even. Een wolk van vogels verheft zich – en zet zich nauwelijks een minuut later opnieuw neer in mijn boom. Laat me nadenken over wat er hier gebeurt.

Lessen van de spreeuwendvlucht

Om te beginnen zal ik nog even de drie spelregels herhalen die de kern vormen van elke heen en weer zwenkende spreeuwendvlucht. Voor elke spreeuw geldt het spreeuwen-principe dat hij of zij:

- de nabijheid zoekt van spreeuwen in de directe omgeving;
- altijd naar het midden van de vlucht vliegt;
- en botsingen probeert te vermijden.

Zo simpel is het. De eigen beperkte sfeer bepaalt de altijd zo beperkt mogelijke afstand. Zoals elk sociaal (en slim) wezen zoekt het de bescherming van het midden. Maar zelden is die drang zo urgent dat het ten koste van alles gaat. En daarom vliegen zwermen spreeuwen weliswaar leiderloos van links naar rechts en van omhoog naar omlaag, maar ze doen dat alles zonder een stroom van in elkaar gevochten vleugels achter te laten.

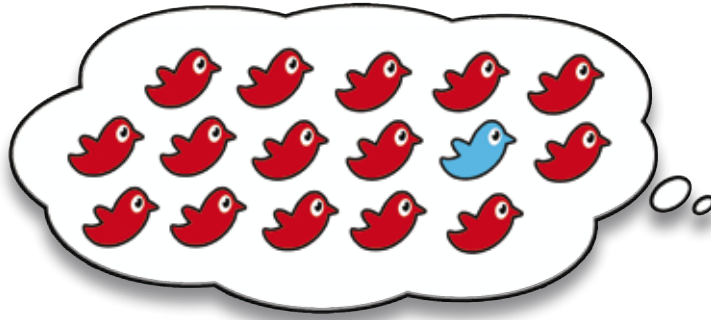
Leiderloos door het leven gaan kost dus wel veel energie. Het kost een tijd die niet kan worden besteed aan het zoeken van voedsel en het gaat zeker ten koste van het snel van de ene naar de andere klimaatzone gaan. Per saldo moeten de baten groter zijn dan de kosten, anders waren er niet zoveel zwermen in de natuur – denk bijvoorbeeld ook aan de scholen haringen in de zee – maar er zit ook iets in dat we verspilling zouden noemen. Functionele verspilling, zullen we maar zeggen. En ja; het lijkt wel alsof we het over democratie hebben. De vluchtbewegingen zijn enorm, de verspilling is navenant, maar we halen er op de een of andere manier meer uit dan we er in stoppen.

Leiderschap herontdekt

Een echte kwaliteitsman kan echter niet tegen verspilling, of wil die op z'n minst verminderen, maar spreeuwen zijn spreeuwen. Spreeuwen als een mislukt evolutionair model afschaffen? Dacht het niet. Eerder heb ik echter de vergelijking met onszelf, wij mensen, gemaakt. Ik heb gesteld dat de drie stappen ook heel goed toepasbaar zijn op de Arabische lente en met name wijze waarop mensen elkaar via Facebook en Twitter op weg stuurden, zoekend naar het centrum van het Tahrirplein en hoe zij daar zonder te botsen bij elkaar kwamen. Erg mooi, maar hoe nu verder? Onlangs mocht ik in Turkije een cursus geven voor een Amerikaans Instituut. De gastheer zei me dat ze als Amerika erg nauwkeurig kijken naar de ontwikkelingen in Egypte. De verkiezingen in september 2011 worden erg belangrijk. Daarna wordt het zaak om te zien of er kans is op een echte democratie of niet. De Amerikanen zijn bereid om letterlijk miljoenen te investeren in de opbouw van partijen en hun talenten. Ik vertelde hem over mijn spreeuwenparallel en we zochten naar een antwoord. Ik kwam toen tot de gedachte dat leiderschap eigenlijk precies het omgekeerde is van een spreeuwendvlucht. Kenmerkend voor leiderschap is dat:

- er verder wordt gekeken dan wat direct in de buurt is;
- er doelen buiten de zwerm worden gezocht;
- er zo nodig wordt gebotst.

Nieuwe pleinen

Waar ze dus in Egypte naar op zoek gaan, zijn mensen die zich uit de spreekwenvlucht van het Tahrirplein los gaan maken op zoek naar andere bondgenoten, die naar nieuwe pleinen gaan zoeken en niet bang zijn voor de confrontatie met de nog altijd heersende machten. Wie worden in Egypte de nieuwe leiders die verder durven kijken naar de verkiezingen van september? Wie degenen die de nieuwe democratische structuren gaan bouwen, wie degenen die het debat aan durven gaan zonder direct daar de macht van leger en politie achter te voelen? Het wordt spannend. De verkiezingen van september 2011 worden als het goed is de eerste stap vooruit. Dan komt de echte partijopbouw. Ik vind het fascinerend dat de Amerikanen zo strategisch bezig zijn dat ze nu al veel willen investeren in een goed verloop van de verkiezingen en er alles aan willen doen om aan de leiders van morgen de kans te geven om zich te ontplooiën. Dat is wat 'global leadership' mag heten. En Europa? Totaal onzichtbaar, vreselijk reactief. We vertonen spreekwengedrag rondom Griekenland, onze eigen achtertuin, en hebben vervolgens geen enkele visie op wat er over de tuinmuren heen moet gebeuren.

Lessen voor kwaliteit

En wat is nu de parallel met kwaliteitswerk? Spreekwenvluchten lijken inefficiënt, maar ze werken wel. Op leiderloze wijze wordt er wel gepresteerd. Misschien zijn we als kwaliteitsdeskundigen de afgelopen jaren wel teveel bezig geweest om met onze processen en procedures de natuurlijke vlucht van de spreekwenvlucht te verstoren. In plaats van de ontwikkeling van de organisatie te ondersteunen door er strakheid en richting in te brengen, hebben we de vlucht doorbroken of hebben we ze alleen maar van de ene naar de andere boom verjaagd.

Maar er is wel een grens aan de effectiviteit van de spreekwenvlucht. Als de verspilling teveel wordt en de inefficiënties echt niet meer geaccepteerd kunnen worden. Dan wordt het tijd voor leiderschap en moet er verder dan de onmiddellijke omgeving worden gekeken, moet het doel niet de meest dichtbij zijnde boom zijn en moet het risico van botsingen worden genomen. In mijn visie betekent dit bijvoorbeeld dat we als kwaliteitsdeskundigen heel intensief moeten kijken naar de ontwikkelingen zoals die nu uit China tot ons komen, is het centrum van de wereld niet de kantooruimte waar een directie of MT verzamelt en zullen we de confrontatie met collega's en onze leidinggevenden aan moeten over de zwervende wijze waarop we nu met het kwaliteitsbegrip omgaan. Ik klap in mijn papieren handen en hoop dat de zwerm wegvliegt. Echt wegvliegt.

Peter Noordhoek
www.northedge.nl
of
[@PeterNoordhoek](https://twitter.com/PeterNoordhoek)

[SOCIAL MEDIA]

Social media houden werknemers scherp

Social media zoals Twitter, Facebook en LinkedIn houden werknemers scherp. Dat concludeert TNO in een recent onderzoek.

Het onderzoeksbureau weerspreekt daarmee eerdere studies. In eerder onderzoek werd juist gesteld dat mensen 'emotioneel uitgeput' raakten van de constante informatie- en communicatiestroom. Volgens TNO is dit niet waar en worden werknemers innovatiever door het gebruik van social media. Bijvoorbeeld als ze veel contact hebben met de klant via de moderne communicatiekanalen. Door dat contact komen ze vaker op eigen ideeën, en dat levert de klant een beter product op. Bij bedrijven waar het hele werkproces is vastgelegd in protocollen, heeft het personeel veel minder eigen inbreng. Zij werken als het ware op de 'automatische piloot'. Deze bedrijven lopen volgens de onderzoekers daardoor innovatiekansen mis. Het onderzoek is gedaan in 2008 en 2009 onder ruim drieduizend Nederlandse werknemers.

Bron: ANP

